

Český recept pro zambijské kuchaře

Do země na jihu Afriky chtějí Češi investovat téměř 100 milionů korun. Platí mimo jiné i učiliště pro sociálně vyloučenou mládež

BLAHOŠLAV HRUŠKA

PRAHA Česká stopa v africké Zambii nebyla nikdy výrazná. S trochou ironie ji před Národním muzeem v Livingstonu až donedávna symbolizovala busta cestovatele Emila Holuba, který jako jeden z prvních zmapoval Viktoriiny vodopády. Svou výpravu do nitra Afriky až k řece Zambezi ovšem podnikl již před 140 lety.

V posledních letech ale zájem Čechů o Zambii stoupá. Loni na jaře obnovila své dodávky traktorů do tohoto ekonomicky nadějněho afrického státu firma Zetor a v zemědělství, kde pracují dvě třetiny Zambijců, se uchytily další dvě české firmy – ZDT a Farmet.

V létě se pak otevřela v zambijské metropoli Lusace česká ambasáda. V Zambii ale především funguje hned šest projektů financovaných Českou rozvojovou agenturou (ČRA), která spadá pod ministerstvo zahraničí.

Jedním z nejstarších a také dosud neúspěšnějších projektů je centrum učňovského vzdělávání pro mládež v okrese Mongu na západě země, kde je osm z deseti obyvatel postiženo chudobou a nemožností obživy. „Zejména u mladých lidí je to obrovský problém. Především na venkově nemají praktické znalosti a příležitosti, jak si najít práci,“ vysvětluje Radek Rubeš, český velvyslanec v Lusace.

Mladí Zambijci mají v rámci školicího centra možnost vyučit se v oboru kuchař, krejčí, elektrikář, truhlář nebo svářeč. A to zdarma. V Zambii to není samozřejmé – stát poskytuje bezplatně jen sedm let v základní škole, další vzdělávání je již soukromé, a tím pádem i placené.

„Díky kvalitním pedagogům a propracované výuce složí učňovské zkoušky téměř všichni, což tuto vzdělávací instituci řadí k neúspěšnějším v celé Zambii. Přijímání jsou mladí lidé ve věku od 15 do 30 let, podmínkou je hlavně motivace a aktivní znalost angličtiny,“ upřesňuje Jan Blin-

Pomoc pro jih Afriky. V Zambii úspěšně funguje šest rozvojových projektů placených z českých peněz. České neziskovky tu mimo jiné školí učně (na snímku výuka budoucích kuchařů) a zdravotnický personál, pomáhají ženám na trhu práce, starají se o produkci krmiva, postavili také menší přehradu. Od roku 2014 rozdělila Česká rozvojová agentura mezi české realizátory na projekty pomáhající v Zambii 47 milionů korun. Od letošního roku je Zambie na seznamu prioritních zemí. Do roku 2020 tu chce Česko v boji proti chudobě, nezaměstnanosti a špatné zdravotní péči utratit 92 milionů korun. FOTO ARCHIV LN

ka, který má v ČRA na starosti projekty v této africké zemi.

Živnostní proti chudobě

Zambijský „učňák“, kterým od roku 2012 prošlo více než 600 studentů, provozuje česká organizace Njovu. Ta se snaží také o to, aby mladí Zambijci pokračovali dál a neskončili s výučním listem na ulici. Nabízí jim proto po škole ještě dvouměsíční praxi a pomoc v nastartování živnosti.

„Po praxi mohou všichni využít podporu podnikatelského inkubátoru. Půl roku po zkouškách do něj mohou docházet a pracovat na svých prvních zakázkách. Učitelé jsou jim k dispozici a radí například s tvorbou cen,“ popisuje Vendula Tembo, ředitelka Njovu. Inku-

bátor splnil svůj účel – třetina učňů začala sama podnikat a poskytují práci dalším čtyřem stovkám lidí.

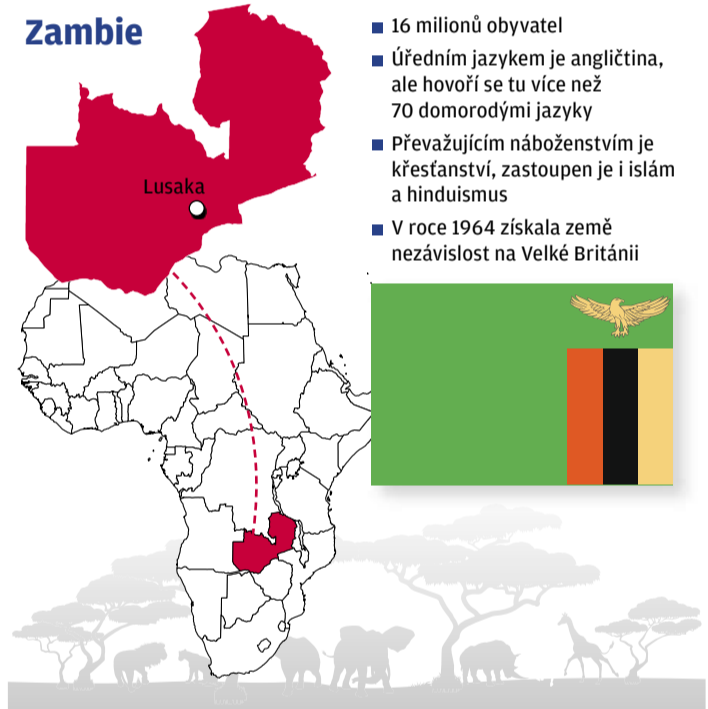
Ještě letos by organizace Njovu chtěla vedení kurzů přenechat základní škole Katongo, kde probíhá. Po povinné sedmileté docházce by tak škola mohla navázat praktickými kurzy. Zambijské ministerstvo školství již pro projekt, který úspěšně rozjeli Češi, slíbilo dodat dva učitele na každý obor.

Njovu není jediná česká organizace, která v Zambii za peníze českých daňových poplatníků pomáhá. V zemi působí také Charita ČR, Diakonie Českobratrské církve evangelické, Člověk v tísni nebo Mendelova univerzita v Brně, která místním farmářům pomáhá vyrábět krmivo pro skot.

Letos poprvé ministerstvo zahraničí zařadilo Zambii společně s Etiopií, Kambodžou, Moldavskem, Gruzii a Bosnou a Hercegovinou na seznam zemí, kam by peníze z Česka měly přednostně proudit. Do roku 2020 by z českého eráru mělo do Zambie zamířit 92 milionů korun.

Ve srovnání s velkými západními donory, kteří v této africké zemi působí, to není mnoho. Velvyslanec Rubeš ale věří, že Česko relativně malý objem peněz dožene svým renomé. „Čeští realizátoři jsou v Zambii pověstní vysokou kvalitou práce a také tím, že dosahují dobrých výsledků a starají se o to, aby výsledky jejich projektů byly udržitelné,“ zdůrazňuje ambasador.

Zambie

- 16 milionů obyvatel
- Úředním jazykem je angličtina, ale hovoří se tu více než 70 domorodými jazyky
- Převažujícím náboženstvím je křesťanství, zastoupen je i islám a hinduismus
- V roce 1964 získala země nezávislost na Velké Británii

Pochod za oběti holocaustu

PRAHA Stovky lidí se včera vydaly centrem Prahy v Pochodu dobré vůle, kterým si připomněly památku židovských obětí holocaustu a 70 let od založení Státu Izrael. Z náměstí Franze Kafky prošel průvod částmi židovského města kolem Rudolfiny směrem do Valdštejnské zahrady. Tam shromáždění vyvrcholilo vzpomínkovým programem Všichni jsme lidé. Akce proti antisemitismu se konala popatnácté.

Lidé mohli během ní podepsat petici proti antisemitismu a petici na podporu přestěhování českého velvyslanectví v Izraeli do Jeruzaléma. Izrael si připomíná Jom ha šoa, tedy den památky obětí holocaustu, při dubnovém výročí povstání ve varšavském ghettu. Jinak tento památný den připadá na 27. ledna, kdy byl v roce 1945 osvobozen koncentrační tábor Osvětim. ČTK FOTO ČTK

Ochotníci slaví. Cimrmanů přibude

Lepší zítřky mohou vyhlížet ochotnické soubory, které předvádí **inscenace z repertoáru Divadla Jára Cimrmana**. Klíčová postava legendární scény, Zdeněk Svěrák, totiž kývl na to, aby ochotníci mohli předvádět cimrmanovské kusy vícekrát než dosud.

JAN HORÁK

PRAHA Původní pravidlo duchovních otců Divadla Jára Cimrmana Zdeňka Svěráka a Ladislava Smoljaka zapovídalo nadšencům sehrát libovolnou inscenaci více než třikrát. Společné jednání Zdeňka Svěráka a nejstaršího syna zesnulého Ladislava Smoljaka Davida na straně jedné a zástupce téměř dvou desítek ochotnických souborů na straně druhé ale nyní přineslo novou dohodu. Cimrman v podání amatérů bude ožít častěji.

„Každý amatérský soubor smí ročně odehrát čtyři představení, přičemž je na souboru, kterou hru či hry si zvolí. Současně platí i nový limit pro každou konkrétní hru z repertoáru Divadla Jára Cimrmana. Každý soubor smí danou konkrétní hru sehrát maximálně patnáctkrát a je na souboru,

jak s tímto konečným penzem bude v průběhu let ‚hospodařit‘,“ přiblížil podstatu nové dohody Karel Štícha ze spolku DOTeK, jenž jedná za ochotníky vedl.

Motivace nadšenců byla v zásadě dvojitá. Chtěli co nejvíce uspokojit poptávku fanoušků, kteří se z různých důvodů nemohou na představení skutečného Divadla Jára Cimrmana dostat. Vedle toho se těžko smiřovali s tím, že po náročném zkoušení mohou zúročit svou snahu jen při premiéře, první repríze a derniéře. Především druhý argument byl tím, jenž Svěrák, držitel poloviny autorských práv k cimrmanovským hrám, přesvědčil.

Pravidlo bude platit od září „S Davidem Smoljakiem, se kterým v takových věcech spolupracujeme, jsme došli k závěru, že bychom neměli být striktní a že i Láďa (Smoljak) by s tím souhlasil,“ sdělil k tomu serveru Lidovky.cz Svěrák. „Přišlo mi pochopitelné, že souborům je líto, když třeba na cvičí Zášok, třikrát si ho odehrají a příští rok už musí nastudovat jinou hru,“ dodal (spolu)autor všech inscenací Divadla Jára Cimrmana.

Původní pravidlo třikrát a dost vycházelo z premisy, že exkluziv-

ta má náležet původnímu souboru. Jinými slovy: aby diváci měli inscenace zažité především tak, jak je předvádí Divadlo Jára Cimrmana. „My jsme chtěli, aby Cimrman zůstal vzácností, aby se lidem nezošklivil a taky abychom měli jakýsi monopol jako divadlo, které to hraje nejlíp,“ vysvětluje Svěrák.

První změna regule přišla už letos v lednu, kdy Svěrák svolil k tomu, aby ochotníci mohli vystoupit s jednou hrou čtyřikrát. Po korespondenci a následně schůzce s Karlem Štíchou se nakonec dospělo k finální dohodě na patnácti předvedeníh jedné inscenace. Nové pravidlo má vstoupit v platnost se začátkem nové divadelní sezony v září.

„Z této dohody pro ochotníky vyplývá, že mohou hrát nastudované hry Divadla Jára Cimrmana tak, aby mohli důstojně zúročit vynaloženou snahu, čas i energii při jejich nastudování. Mohou nyní uspokojit poptávku po těchto hrách v malých vesnicích, kam v dřívější většině směřují,“ vyzdvihl hlavní rys paktu Štícha. Jeho soubor DOTeK má aktuálně na repertoáru dvě cimrmanovské inscenace – Dobyť severního pólu a České nebe.

Nad plněním dohody bdí agentura Aura-Pont, která v případě

Divadla Jára Cimrmana spravuje autorská práva většiny jejich držitelů včetně Svěráka. Právě na ni se musí ochotníci obracet, pokud mají zájem nacvičit libovolný kus kultovního divadla. Licence se uděluje za drobný poplatek. „Pokud to někdo chce hrát, sdělíme mu podmínky a podle toho, pokud mu vyhovují, s ním uzavřeme smlouvu,“ uvedla pro Lidovky.cz ředitelka agentury Petra Marková.

Svěrák v nové dohodě vidí kromě šance pro ochotníky se více realizovat ještě jednu přednost. Posílí soudržnost všech, kteří se u studia inscenací setkávají. „Ochotnické hraní má dvě složky. Ta jedna je, myslím, důležitější než druhá. Scházení se po práci a studování her. To je úžasná věc. To, že to pak odehrají lidem, to už je odměna. Ale ta první fáze je strašně důležitá pro sblížení lidí. Proto jsem raději, když se nespojíte s reprízováním jedné komedie,“ míní.

Uvolnění rukou ochotníkům přivítal i druhý syn Ladislava Smoljaka Filip, který je po otci držitelem jedné osminy práv k cimrmanovským inscenacím. Jejich správu navíc vykonává sám. Právě on loni mluvil o tom, že ochotníci by měli dostat větší prostor. „Skvělá zpráva, zhruba v těchto intencích jsem o zvýšení počtu představení pro amatéry usiloval i já,“ sdělil Filip Smoljak serveru Lidovky.cz.